

24-1 แร้งงานข้ามชาติ: ยอมจำนน จนคุ้นชิน ในถิ่นไทย

บันดล บัวแดง

"บทความนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิธีการอยู่รอดของแรงงานข้ามชาติผิดกฎหมายในประเทศไทย โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการประยุกต์ใช้เทคนิคการสืบสวน ได้แก่ วิธีการใช้สายลับ ร่วมกับวิธีการข่าวกรอง เพื่อค้นหาผู้ให้ข้อมูลสำคัญสำหรับการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก

ผลการศึกษาพบว่า ประเทศไทยไม่อาจปฏิเสธการใช้แรงงานข้ามชาติได้ เนื่องจากลักษณะงานหลายประเภทคนไทยปฏิเสธที่จะทำ โดยแรงงานข้ามชาติส่วนใหญ่ยังคงมีสถานะเป็นแรงงานที่ผิดกฎหมาย มีความเปราะบางทางสถานะบุคคลจากการเป็นผู้มีความผิดตามกฎหมายการเข้าเมืองผิดตัว จึงเป็นกลุ่มเสี่ยงต่อการกลายเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ ที่อาจถูกกระทำละเมิดสิทธิมนุษยชน ย่ำยีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบในรูปแบบต่างๆ ส่วนใหญ่เคยผ่านวิธีการเดินทางในประเทศไทยด้วยวิธีอันตราย ทุกข์ทรมาน และถูกเอาเปรียบจากหัวคิวค่าขนส่งที่แพงเกินจริง ส่วนที่ปลายทางพบว่าลักษณะงานและสภาพการจ้างงานไม่เป็นไปตามเงื่อนไขและข้อตกลงก่อนเดินทาง งานบริการในร้านถูกบีบบังคับให้จำต้องเปลี่ยนเป็นค้าประเวณีเพื่อปลดหนี้ ควบคู่กับการถูกบังคับใช้แรงงานและชุดรีดค่าแรง การขัดขืนและต่อต้านนายจ้างซึ่งมีอำนาจเหนือกว่าไม่ประสบความสำเร็จ เช่นเดียวกับการต่อรองที่ถูกปฏิเสธเพราะจุดอ่อนจากสถานะบุคคล ทำให้พวกเขาต้องยอมจำนนและทนปรับตัวให้คุ้นชินกับการถูกกระทำเพื่อให้อยู่รอดในสังคมไทย อย่างไรก็ตาม การปรับปรุงกฎหมายด้านแรงงานให้ทันสมัยและรู้เท่าทันอาชญากร เพื่อการบังคับใช้ที่มีประสิทธิภาพตามยุทธศาสตร์การต่อสู้กับปัญหาการค้ามนุษย์ของประเทศไทย น่าจะเป็นทางเลือก หรือทางรอด ในการยกระดับธรรมาภิบาลของผู้มีส่วนได้เสียกับการใช้แรงงานข้ามชาติให้มีมาตรฐานสากล และเป็นทางตันสำหรับกระบวนการค้ามนุษย์ของประเทศไทย"

คำสำคัญ

แรงงานข้ามชาติ, ขัดขืน, ต่อรอง, ต่อต้าน

24-2 การต่อต้านขัดขืนอำนาจรัฐ: กรณีศึกษา การรวมตัวของชาวไร่อ้อย จังหวัดกำแพงเพชร พ.ศ.2559

สันทราย วงษ์สุวรรณ ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

"บทความนี้ศึกษาการต่อต้านขัดขืนรัฐในรูปแบบของ "อารยะขัดขืน" (Civil Disobedience) โดยผู้เขียนมีข้อเสนอว่า การศึกษาการเคลื่อนไหวทางสังคม (Social Movement) เป็นประเด็นที่สำคัญต่อการทำความเข้าใจเรื่องการต่อต้านขัดขืนอำนาจรัฐ เนื่องจากจะเป็นพื้นฐานเบื้องต้นสำหรับการวิเคราะห์การเมืองของขบวนการชาวไร่อ้อยจังหวัดกำแพงเพชร รวมทั้งเป็นการสร้างกรอบการวิเคราะห์โครงสร้างและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมได้ บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการต่อต้านขัดขืนอำนาจรัฐจากภาคประชาชน ในกรณีศึกษา การรวมตัวของเกษตรกรชาวไร่อ้อย จังหวัดกำแพงเพชร พ.ศ.2559 โดยมองผ่านกรอบแนวคิดทฤษฎีซึ่งประกอบไปด้วย 3 แนวคิดทฤษฎีสำคัญด้วยกันได้แก่ 1.แนวคิดเรื่องอารยะขัดขืน (Civil Disobedience) 2. ทฤษฎีเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวทางสังคม (Social Movement) ซึ่งมีแนวคิดที่เกี่ยวข้องอีกสองเรื่องด้วยกันคือ 2.1 ทฤษฎีพฤติกรรมรวมหมู่ (Collective behavior) และ 2.2 ทฤษฎีการระดมทรัพยากร (Resource Mobilization) และ 3. แนวคิดเรื่องการใช้กำลังกับการสร้างความยินยอมพร้อมใจ (Force and Consent) รวมทั้งผู้เขียนได้นำเสนอบทวิเคราะห์กรณีการขัดขืนต่ออำนาจรัฐผ่านการเคลื่อนไหวของกลุ่มชาวไร่อ้อยกำแพงเพชรในส่วนสุดท้ายของบทความ

การต่อต้านขัดขืนต่ออำนาจรัฐของเกษตรกรชาวไร่อ้อยจังหวัดกำแพงเพชร พ.ศ.2559 เป็นกรณีศึกษาถึงปรากฏการณ์ขบวนการทางสังคมที่สะท้อนให้เห็นถึงความล้มเหลวของรัฐบาลในการสร้างสังคมที่ให้เสรีภาพและอิสระกับปัจเจกชน อีกทั้งยังเป็นการสะท้อนภาพความล้มเหลวที่จะแก้ปัญหาด้านเศรษฐกิจ โดยเฉพาะด้านการเกษตรให้ประชาชน ซึ่งการรวมตัวของชาวไร่อ้อยจังหวัดกำแพงเพชร พ.ศ.2559 เมื่อมองผ่าน ทฤษฎี force และ consent จะเห็นได้ว่า ในการใช้อำนาจทางการเมืองนั้น ไม่สามารถใช้เพียง กำลังหรือความยินยอมแต่เพียงอย่างเดียวได้ แต่ต้องใช้ร่วมกันและจากกรณีศึกษา ประเทศไทยเลือกใช้เพียง force ต่อการจัดการปัญหาที่เกิดขึ้น โดยไม่ได้ทำให้เกิดความยินยอมพร้อมใจของประชาชน เพราะรัฐไม่ต้องการให้ประชาชนมีข้อต่อรองกับรัฐ แต่รัฐต้องการมีอำนาจชี้ขาดในการตัดสินใจ โดยผู้เขียนมองว่า การแก้ปัญหาที่ดีที่สุดควรมีการปรึกษาหารือและได้ข้อตกลงที่ทั้งสองฝ่ายเห็นชอบร่วมกัน ซึ่งจะเป็นการแก้ปัญหาได้อย่างยั่งยืน"

คำสำคัญ

การต่อต้านขัดขืน, อำนาจรัฐ, การเคลื่อนไหวทางสังคม, ชาวไร่อ้อย

24-3 แพชั่น โบฮีเมียน: การขัดขึ้นบนเรือนร่าง

พิมพ์วิภา คำนาค นิสิตระดับปริญญาตรี ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

"บทความชิ้นนี้ ได้ศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร และใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหาถึงกลุ่มโบฮีเมียน ซึ่งเป็นหนึ่งในรูปแบบวัฒนธรรมรอง จากวัฒนธรรมกระแสหลักของสังคม ซึ่งปัจจุบันโบฮีเมียนบุคคลส่วนใหญ่รู้จักในมิติของการเป็นแฟชั่นโบฮีเมียนการแต่งกายผสมผสานเสื้อผ้าขนเฝ้าพื้นเมือง โดยมีวัตถุประสงค์คือ 1.) อธิบายกระบวนการเกิดขึ้นของโบฮีเมียนในการขัดขึ้นสังคมอดีต โดยใช้การแสดงออกผ่านเรือนร่าง พิเคราะห์โดยใช้แนวคิดวัฒนธรรมต่อต้าน 2.) กลุ่มโบฮีเมียนมีวิธีการอย่างไรในการต่อต้านขัดขึ้นต่อบริบททางสังคม

พบว่าวัฒนธรรมโบฮีเมียนสะท้อนถึงข้อจำกัดของความตึงตามชนบโดยใช้การขัดขึ้นที่กระทำผ่านการตั้งคำถามในประเด็นการขัดเถลาทางสังคมของคนรุ่นพ่อแม่ ต่อเยาวชนคนหนุ่มสาวที่มีพบเจอสถานการณ์ และประสบการณ์ช่วงเวลาที่แตกต่างกัน"

คำสำคัญ

โบฮีเมียน, แพชั่น, การขัดขึ้นบนเรือนร่าง

24-4 การหายไปจากพื้นที่: การปรับตัวและชัดเจนในระดับชีวิตประจำวันของผู้ค้าเร่ในเขตเมืองพิษณุโลก

ธันยวัฒน์ คำปา นักศึกษาระดับปริญญาเอก ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

"เมืองพิษณุโลกภายใต้ความเปลี่ยนแปลงจากแผนพัฒนาพิษณุโลก 2020 และนโยบายการจัดระเบียบทางเท้าจึงส่งผลโดยตรงต่อผู้คนกลุ่มต่างๆ โดยเฉพาะผู้ค้าเร่ขายอาหารที่มีกิจกรรมการใช้พื้นที่ริมถนนที่มีการปรับตัวและชัดเจนขึ้นต่อนโยบายการพัฒนาพื้นที่ บทความนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบและกระบวนการของการปรับตัวของผู้ค้าเร่ขายอาหารในเขตเมืองพิษณุโลก ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงชาติพันธุ์วรรณาแบบเมืองและเลือกพื้นที่ถนนบรมไตรโลกนารถซึ่งเป็นพื้นที่แรกในเขตเมืองพิษณุโลกที่จะได้รับการพัฒนาจากนโยบายทั้ง 2 แบบ สำหรับกรณีศึกษาใช้เกณฑ์การคัดเลือกคือ เป็นผู้ค้าเร่ขายอาหารในบริเวณดังกล่าวเป็นประจำมากกว่า 3 ปี และมีอายุมากกว่า 20 ปี บริบูรณ์

ผลการศึกษาพบว่า การพัฒนาพื้นที่บริเวณถนนบรมไตรโลกนารถสร้างความเปลี่ยนแปลงเชิงกายภาพคือการจัดสรรพื้นที่ใหม่ การจัดการ ควบคุม การใช้พื้นที่รวมถึงการจัดการผังเมืองรวมที่จะส่งผลต่อการพัฒนาในอนาคต ในขณะที่ ผู้ค้าเร่ขายอาหารในเขตเมืองพิษณุโลกมีการปรับตัวเชิงสังคม ต่อการเปลี่ยนแปลงคือ ผู้ค้าเร่จะใช้ความสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างผู้ค้าเร่ด้วยกันเพื่อแสวงหาแนวทางการต่อรองกับเจ้าหน้าที่รัฐร่วมกัน และมีการชัดเจนขึ้นต่อนโยบายคือ การหายไปจากพื้นที่ซึ่งเป็นกระบวนการสำคัญต่อการต่อรองกับอำนาจจากกระบวนการพัฒนา

นอกจากนี้ การหายไปจากพื้นที่ไม่ได้เป็นเพียงการหลีกเลี่ยงความขัดแย้ง หรือการลอดผ่านอำนาจรัฐแต่เป็นการเชื่อมต่อกับพื้นที่อื่นๆของเมืองเข้าด้วยกันทำให้ผู้ค้าเร่สามารถสร้างแผนที่ของเมืองพิษณุโลกขึ้นมาอีกแบบหนึ่งได้"

คำสำคัญ

เมืองพิษณุโลก, การหายไปจากพื้นที่, การต่อรอง, การปรับตัว, ผู้ค้าเร่